

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1CdoR/9/2023
Identifikačné číslo spisu: 4419202186
Dátum vydania rozhodnutia: 27.02.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Vladík
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:4419202186.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti 1. Z. O., narodenú X., 2. V. O., narodenú X. a 3. Z. O., narodenú X., všetky bytom u matky a zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky, deti matky T., narodenej X., Z., K. XX, t. č. Z., C. XX, a otca M. R., narodeného X. o návrhu navrhovateľky D. narodenej X., t. č. Z., zastúpenej Advokátska kancelária JUDr. Ladislav Magyerka, s.r.o., Nové Zámky, Ernestova bašta 2, IČO: 36 857 751, o úpravu styku so starým rodičom, vedenej na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 18P/56/2019, o dovolaní starej matky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 23. marca 2023 sp. zn. 9CoP/55/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 23. marca 2023 sp. zn. 9CoP/55/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. mája 2022 č. k. 18P/56/2019 - 852 rozhodol tak, že:

I. Súd upravuje styk maloletých detí O.: Z., narodenú X., Z., narodenú X. a V. narodenú X. so starou matkou Q., narodenej X., bytom Z., B. tak, že je oprávnená sa s maloletými deťmi stretávať každý páry týždeň v piatok od 15:00 hodiny do 18:00 hodiny v meste Z. za prítomnosti matky maloletých detí, a to po dobu troch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku tak, že si ich prevezme v mieste ich bydliska pred bytom matky a v určenom čase a po skončení styku maloleté deti vráti späť matke v mieste ich bydliska.

II. Po uplynutí tejto doby stará matka Q. O. je oprávnená sa s maloletými deťmi stretávať každý páry týždeň v piatok od 15:00 hodiny do 18:00 hodiny bez prítomnosti matky maloletých detí tak, že si ich prevezme v mieste ich bydliska pred bytom matky a v určenom čase a po skončení styku maloleté deti vráti späť matke v mieste ich bydliska.

III. Matka je povinná maloleté deti na styk so starou matkou riadne a včas pripraviť, na určenom mieste a v určenom čase jej ich odovzdať a stará matka je povinná maloleté deti matke na určenom mieste a v určenom čase vrátiť.

IV. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 25 ods. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“) v spojení s ustanovením § 116 písm. a), b), c), d) zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“). Vecne rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil tým, že zo správ zo šetrenia pomerov od Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky mal preukázané vhodné bytové a materiálne podmienky u starej matky maloletých detí, ako aj skutočnosť, že styk sa realizoval. Vykonaným dokazovaním mal tiež preukázané, že stará matka má k svojim vnučkám rozvinutý pozitívny citový vzťah a okrem základných potrieb pozná aj vyššie potreby maloletých detí, dokáže verbalizovať spôsob ich saturácie a nazdáva sa, že má aj potenciál k ich adekvátnemu napĺňaniu. V odôvodnení ďalej uviedol, že dieťa má právo na zachovanie vzťahu k obidvom rodičom ako aj starým rodičom. Bez pochyb je vždy v záujme maloletých detí, keď udržiavajú kontakt s blízkymi príbuznými, a tým sa u nich buduje i pocit spolupatričnosti v rámci rodiny. Nie je správne zužovať obzor dieťaťa iba na rodičov. Maloleté dieťa má právo stretávať sa so všetkými blízkymi príbuznými. Podľa názoru súdu prvej inštancie postoj matky a jej prejav je výsostne subjektívny a direktívny, pričom nie je ochotná urobiť nič preto, aby vzťahy medzi maloletými deťmi a starou matkou boli na bežnej úrovni. Pokiaľ má matka nevraživý postoj k starej matke, ako aj k otcovi maloletých detí, nemôže ho prenášať aj na maloleté deti, pretože tým je práve ona tou, ktorá neprispieva k zdravému psychickému vývinu detí, ale práve naopak. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že styk matky s maloletými deťmi, tak ako je uvedený vo výrokovej časti rozhodnutia je v prospech a v záujme maloletých detí, aby sa medzi starou matkou a maloletými deťmi naďalej rozvíjal a upevňoval cit spolupatričnosti. Vykonaným dokazovaním mal preukázané, že styk starej matky s maloletými deťmi prebiehal bezproblémovo, medzi starou matkou a maloletými deťmi sa vytvoril citový vzťah a maloleté deti sa na styk so starou matkou tešili. Stará matka má vytvorené bytové aj osobnostné podmienky, aby sa takto mohol s deťmi realizovať styk, neboli u nej zistené žiadne kontraindikácie, pre ktoré by sa nevedela o deti postarať a nie je dôvod pochybovať o jej výchovnej spôsobilosti. Súd určil aj adaptačné obdobie troch mesiacov, keď sa bude styk vykonávať za prítomnosti matky a po uplynutí tejto doby sa bude realizovať už bez prítomnosti matky, keďže styk sa nerealizoval už takmer rok, pretože matka nerešpektovala právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu (uznesenie Okresného súdu Nové Zámky č.k. 18P/56/2019-81 zo dňa 15.05.2019 v spojitosti s uznesením Krajského súdu v Nitre č.k. 8CoP/37/2019-126 zo dňa 05.09.2019). Súd prvej inštancie uzavrel, že stará matka pre maloleté deti nie je cudzou osobou a tak, ako sa deti vedeli adaptovať v školskom zariadení, kde boli pre nich sami cudzí ľudia a deti, nie je dôvod, aby sa nemohli adaptovať aj u svojej starej matky, ktorá je ich blízkou osobou. Nevzhliadol preto dôvodu, aby bol styk upravený vždy len za prítomnosti matky. O trovách konania rozhodol podľa § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) tak, že žiadnemu z účastníkov konania nepriznal nárok na ich náhradu.

3. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 23. marca 2023 sp. zn. 9CoP/55/2022 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že (označenie výrokov rímskymi číslami doplnil dovolací súd):

(I.) Súd upravuje styk maloletých detí O.: Z., narodenú X., Z., narodenú X. a V. narodenú X. so starou matkou Q. O., narodenej X., bytom Z., K. tak, že stará matka je oprávnená sa s maloletými deťmi stretávať každý nepárny týždeň v piatok od 15.00 hodiny do 18.00 hodiny v meste Z. za prítomnosti matky maloletých detí a s vylúčením ostatných rodinných príslušníkov pri styku, a to po dobu troch mesiacov od právoplatnosti rozsudku tak, že si ich prevezme v mieste ich bydliska pred bytu matky a v určenom čase a po skončení styku maloleté deti vráti späť matke v mieste ich bydliska.

(II.) Po uplynutí tejto doby stará matka Q. je oprávnená sa s maloletými deťmi stretávať každý nepárny týždeň v piatok od 15.00 hodiny do 18.00 hodiny bez prítomnosti matky maloletých detí a ostatných rodinných príslušníkov pri styku tak, že stará matka si ich prevezme v mieste ich bydliska pred bytu matky a v určenom čase a po skončení styku maloleté deti vráti späť matke v mieste ich bydliska.

(III.) Matka je povinná maloleté deti na styk so starou matkou riadne a včas pripraviť, na určenom mieste a v určenom čase jej ich odovzdať a stará matka je povinná maloleté deti matke na určenom mieste a v určenom čase vrátiť.

(IV.) O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

4. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že preskúmaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie bez nariadenia odvolacieho pojednávania dospel k záveru, že rozsudok o úprave styku maloletých so starou matkou je potrebné podľa § 388 CSP zmeniť. Ďalej uviedol, že z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyplýva, že matka maloletých detí, ktorej sú maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti, neumožňuje tak otcovi maloletých detí, ako aj jeho matke sa s maloletými stretávať a z tohto dôvodu sa otec maloletých detí, ako aj jeho matka, navrhovateľka, v samostatných konaniach tohto práva domáhajú. Z vykonaného dokazovania súdom prvej inštancie tiež vyplýva, že styku navrhovateľky s maloletými deťmi sa opakovane zúčastňuje aj otec maloletých detí, aj keď otec má upravený styk s deťmi samostatným rozhodnutím, čo nepriamo rozširuje styk otca s maloletými deťmi a zároveň túto skutočnosť opakovane v priebehu konania namietala matka maloletých detí, keď tvrdila, že práve to je prekážkou styku detí so starou matkou a pokiaľ by tam otec nebol prítomný, styk by sa realizoval. Odvolací súd poukázal na to, že aj keď sa styk maloletých detí so starou matkou, upravený neodkladným opatrením už niekoľko mesiacov nerealizuje, niet pochyb o tom, že je v záujme maloletých detí udržiavať vzťahy so širšou rodinou, a preto je v záujme maloletých detí, aby sa s navrhovateľkou stretávali. Čo sa týka vylúčenia ostatných rodinných príslušníkov zo styku maloletých detí a starej matky, odvolací súd uviedol, že jedným z hlavných dôvodov, pre ktoré matka neumožňovala styk detí so starou matkou, bola skutočnosť, že styku sa spolu so starou matkou zúčastňoval aj jej syn, otec maloletých detí, ktorý má styk upravený samostatne. Z tohto dôvodu odvolací súd dospel k záveru, že v záujme pokojnejšej realizácie styku maloletých detí s navrhovateľkou je potrebné, aby sa ho nezúčastňovali ostatní rodinní príslušníci, keďže práve ich prítomnosť zhoršovala priebeh styku. Tým, že sa otec tohto styku zúčastňoval, dochádzalo nepriamo k rozširovaniu jeho styku s deťmi, čo síce ako uvádzal, nemal zakázané, avšak za danej situácie, keď aj realizácia jeho styku s deťmi je problematická, nie je vhodné, aby sa styku detí s jeho matkou zúčastňoval. Odstránenie rušivých momentov tak zo strany otca ako aj starých rodičov zo strany matky by podľa názoru odvolacieho súdu mohlo prospieť tomu, aby sa styk postupne začal realizovať v pokojnej atmosfére. Odvolací súd nevhliadol žiadne dôvody pre zamietnutie návrhu navrhovateľky na úpravu styku, ako ani dôvody pre rozšírenie styku. Pri rozhodovaní o úprave styku prihliadol na to, že okrem tejto úpravy styku prebieha tiež konanie o úprave styku s otcom maloletých detí, pričom podľa neprávoplatných rozhodnutí súdu by sa mal realizovať v nepárny týždeň, s postupným rozširovaním času styku. Styk navrhovateľky s maloletými deťmi bol upravený párny týždeň, čo by znamenalo, že matka nebude mať možnosť tráviť každý druhý týždeň od piatku do nedele s deťmi, ale len prípadne od soboty. V záujme toho, aby obaja rodičia mali možnosť tráviť s deťmi víkend od piatku do nedele podľa vlastného uváženia, túto okolnosť pri rozhodovaní zohľadnil a styk starej matky, navrhovateľky s maloletými deťmi upravil v nepárny týždeň. S poukazom na vyššie uvedené dôvody odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP zmenil. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 CSP v spojení s § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

5. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie stará matka maloletých detí (ďalej aj „dovolateľka“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolateľka mala za to, že v konaní došlo k vade, ktorá mala za následok skutočnosť, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Výtýkanú vadu znemožnosti videla dovolateľka v postupe odvolacieho súdu, ktorý sa nevysporiadal s jej odvolacou argumentáciou ako ani s návrhmi starej matky na doplnenie dokazovania, konkrétne s návrhom na výsluch svedkyne C. z Rady pre práva dieťaťa. Odvolací súd rozhodnutím zmenil nie len týždeň, kedy má stará matka právo vídať deti, ale súčasne arbitrárne obmedzil prítomnosť ostatných príbuzných a širšiu rodinu pri stretnutiach s deťmi bez doplnenia dokazovania. Podľa názoru dovolateľky odvolací súd jej takýmto postupom znemožnil vyjadriť sa k nevyhnutnosti obmedzenia iných príbuzných pri stretnutiach, čím znemožnil starej matke uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Rozhodnutie považovala za nepreskúmateľné v časti, v ktorej súd argumentáciu matky o neuskutočňovaní sa stretnutí s deťmi pre prítomnosť otca na týchto stretnutiach mal za preukázanú. Podľa dovolateľky vykonaným dokazovaním takáto skutočnosť preukázaná nebola a výsluch navrhovanej svedkyne bol spôsobilý uvedené preukázať. Dovolateľka tiež namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu úpravou tzv. prechodného obdobia, kedy sa majú stretnutia uskutočňovať za

prítomnosti matky, nesleduje najlepší záujem detí. Stará matka bola toho názoru, že by dokázala realizovať stretnutia bez prítomnosti matky a sama by dokázala zhodnotiť potrebu prítomnosti iných osôb, pri tom-ktorom stretnutí. Poukázala tiež na to, že v priebehu odvolacieho konania namietala aj rozsah jej úpravy styku s vnúčatami, nakoľko by bola oprávnená stretávať sa s maloletými deťmi len v rozsahu 6 hodín mesačne. Nebol jej zrejmy ani dôvod, pre ktorý by sa styk nemohol realizovať v párny týždeň tak, ako bol upravený doposiaľ, pričom stará matka má v tomto rozsahu upravené podmienky aj v zamestnaní. Stará matka považovala rozhodnutie odvolacieho súdu za rozporuplné a nepreskúmateľné, kedy na jednej strane odvolací súd poukazuje na záujem maloletých detí na udržiavaní vzťahov so širšou rodinou, tak na strane matky ako aj na strane otca, no na druhú stranu vylúčil možnosť maloletých stretávať sa s blízkymi príbuznými pri styku so starou matkou. Odvolací súd bez bližšieho zdôvodnenia prevzal argumentáciu matky, ktorá uvádzala ako dôvod doterajšieho zamedzovania styku starej matky s maloletými deťmi prítomnosť otca, pričom táto skutočnosť dôkazmi preukázaná nebola. Navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie zrušil, resp. sám vo veci rozhodol.

6. Kolízny opatrovník vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že sa pridrižiava svojich doterajších vyjadrení, správ a návrhov v predmetnej veci týkajúcich sa úpravy styku starej matky s maloletými deťmi.

7. K dovolaniu sa vyjadril otec maloletých k skutkovému stavu a dovolacím argumentom. Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil.

8. Žiadosť matky o predĺženie lehoty na vyjadrenie k dovolaniu bola súdu prvej inštancie doručená dňa 04.08.2023, t. j. po súdom stanovenej lehote 10 dní.

9. Dovolanie je v posudzovanom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v týchto veciach je od 1. júla 2016 upravené v zákone č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 a § 77 CMP obsahujúce niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovujú inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania dovolateľky bolo potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľky je prípustné aj dôvodné.

11. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP); v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

12. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu

do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

15. Dovolateľka vyvodzujúca prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, nevysporiadanie sa a odvolacou argumentáciou navrhovateľky, ako aj s návrhom na doplnenie dokazovania. Okrem uvedeného odvolaciu súdu vytkla nedoplnenie dokazovania pri zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie.

16. Podľa § 378 ods. 1 CSP na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 188 ods. 1 CSP súd vykonáva dôkazy na pojednávaní.

V zmysle § 383 CSP je odvolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní.

Podľa § 384 ods. 1 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

17. Dokazovanie je procesným právom osobitne upravený postup súdu v civilnom konaní, slúžiaci k utvoreniu poznatkov súdu o skutočnostiach dôležitých pre rozhodnutie, ktorých existencia alebo neexistencia zostala pochybná, kedy súd svojimi zmyslami poznáva určitú rozhodujúcu skutočnosť priamo alebo poznáva určité správy o tejto skutočnosti. Pri tomto postupe utvorené poznatky sa nazývajú skutkové poznatky a myšlienkový postup hodnotenia rozhodujúcich skutočností je skutkovým hodnotením.

18. Od počiatku bolo v judikatúre opakovane zdôrazňované, že ak sa chce odvolací súd odchýliť od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie na základe dokazovania výsluchom svedkov, musí tieto dôkazy vykonané predtým bezprostredne súdom prvej inštancie opakovať. Ak by tak neurobil, chýbali by mu náležité podklady na vyhodnotenie týchto dôkazov, založené napríklad na ich priamom vnímaní. Odvolací súd nemôže prehodnotením dokazovania, ktoré vykonal súd prvej inštancie, odlišne posúdiť skutkový stav prejednávanej veci. Ak sa má vykonať pred odvolacím súdom dokazovanie, je potrebné nariadiť pojednávanie. Touto úpravou sa sleduje dôsledné rešpektovanie procesných práv strán sporu. Z hľadiska skutkového stavu možno uviesť, že ak odvolací súd vychádza z iných skutkových záverov ako súd prvej inštancie, musí jeho rozhodnutiu predchádzať pojednávanie, na ktorom sa zopakujú dôkazy alebo sa dokazovanie doplní vykonaním ďalších dôkazov.

19. Aby sa teda odvolací súd mohol odchýliť od skutkových zistení, ktoré súd prvej inštancie čerpal z výpovedí strán alebo svedkov, ktorí boli prvoinštančným súdom vypočutí na pojednávaní, musí dôkazy priamo vykonané súdom prvej inštancie opakovať, prípadne doplniť. Ak by sa odvolací súd odchýlil od skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa bez toho, aby rešpektoval povinnosť opakovania alebo doplnenia dokazovania, zasiahol by do ústavne zaručeného práva účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, do obsahu ktorého patrí aj to, že odvolací súd sa môže odchýliť od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom len po doplnení alebo opakovaní dokazovania, ktorého výsledky opravnému súdu umožnia vlastné, prípadne aj odlišné hodnotenie dôkazov (pozri

BARICOVÁ, Jana. § 384 [Dokazovanie na odvolacom súde]. In: ŠTEVČEK, Marek, a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022).

20. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakovane vykonal súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakováním alebo vykonáním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (sp. zn. 4Cdo/98/2017). Odvolací súd teda sám nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie iba prehodnotiť.

21. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že úprava styku so starou matkou je na prospech maloletých detí a je v záujme detí, aby sa medzi starou matkou a maloletými deťmi naďalej rozvíjal a upevňoval cit spolupatričnosti. Poukázal na správy Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky, z ktorých vyplýva, že medzi maloletými deťmi a starou matkou sa vytvoril citový vzťah a maloleté deti sa na styk tešili, preto upravil styk starej matky s maloletými deťmi tak, že po dobu troch mesiacov od jeho právoplatnosti je oprávnená sa s maloletými deťmi stretávať každý párný týždeň v piatok od 15:00 hod. do 18:00 hod. v meste Z. za prítomnosti matky a po uplynutí tejto doby je oprávnená sa s maloletými deťmi stretávať každý párný týždeň v piatok od 15:00 hod. do 18:00 hod. bez prítomnosti matky tak, že si ich prevezme v mieste ich bydliska pred bytom matky a v určenom čase po skončení styku vráti maloleté deti späť matke v mieste ich bydliska. Súd určil aj tzv. adaptačné obdobie v trvaní troch mesiacov, keď sa bude styk uskutočňovať za prítomnosti matky a po uplynutí tejto doby sa bude realizovať už bez prítomnosti matky, keďže styk sa nerealizoval už takmer rok, pretože matka nerešpektovala právoplatné a vykonateľné neodkladné opatrenie. Odvolací súd na odôvodnenie zmeny rozsudku okresného súdu, uviedol že z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyplýva, že styk starej matky s maloletými deťmi sa opakovane zúčastňuje aj otec maloletých detí, čo nepriamo rozširuje styk otca s maloletými a zároveň išlo o jeden z dôvodov, pre ktoré matka neumožňovala styk navrhovateľky s maloletými deťmi, preto v záujme pokojnejšej realizácie styku vylúčil zo styku rodinných príslušníkov tak z jednej ako aj z druhej strany. Odvolací súd ďalej uviedol, že zohľadnil aj konanie o úprave styku s otcom maloletých detí, pričom podľa neprávoplatných rozhodnutí súdu by sa mal styk realizovať v nepárny týždeň s postupným rozširovaním styku. Súd prvej inštancie v predmetnom konaní upravil styk navrhovateľky s maloletými v párný týždeň, čo by podľa odvolacieho súdu znamenalo, že matka nebude mať možnosť tráviť s deťmi každý druhý týždeň od piatku do nedele s deťmi, ale prípadne len od soboty. V dôsledku takto prehodnoteného skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie úpravou styku v každý nepárny týždeň a s vylúčením ostatných rodinných príslušníkov pri styku navrhovateľky s maloletými deťmi.

22. Dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyvodil o skutočnom stave veci (čl. 6 a § 35 CMP) a na jeho základe právne závery odlišné od záverov súdu prvej inštancie bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Ak sa odvolací súd chcel odchýliť od skutočného stavu veci zisteného súdom prvej inštancie, mal tak urobiť na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, teda nariadiť pojednávanie v zmysle § 385 ods. 1 CSP a dokazovanie v zmysle § 384 ods. 1 CSP sám v potrebnom rozsahu zopakovať a zadovážiť si tak rovnocenný poklad pre odlišné hodnotenie dôkazov podľa § 191 CSP v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu. Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad nepostupoval, keď vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie, ktoré ale inak vyhodnotil, no bez toho, aby na ním nariadenom pojednávaní zopakoval

(príp. doplnil) dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie.

23. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd postupoval v rozpore so znením ustanovenia § 384 ods. 1 CSP, a teda sa natoľko odchyľil od jeho znenia, že zásadne poprel jeho účel a význam, keď dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako prvoinštančný súd bez vykonania vlastného dokazovania alebo jeho zopakovania v odvolacom konaní, čím znemožnil dovolateľke, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 46 a nasl. ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Dovolací súd mal preto za preukázané, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

24. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

25. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu opätovne vec prejednať a rozhodnúť o podaných odvolaniach. Keďže dovolací súd je viazaný skutkovým stavom veci zisteným súdmi nižších inštancií, nezohľadňoval ďalšie v dovolaní tvrdené skutočnosti, ku ktorým malo dôjsť po vyhlásení rozsudku odvolacieho súdu. Tieto zohľadní odvolací súd v ďalšom konaní a súčasne prihliadne na výsledky konania o rozvod manželstva a úpravu pomerov k maloletým deťom.

26. V novom rozhodnutí rozhodne súd o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.